

ECB Banktilsyn: Risikovurdering for 2019

1 Indledning

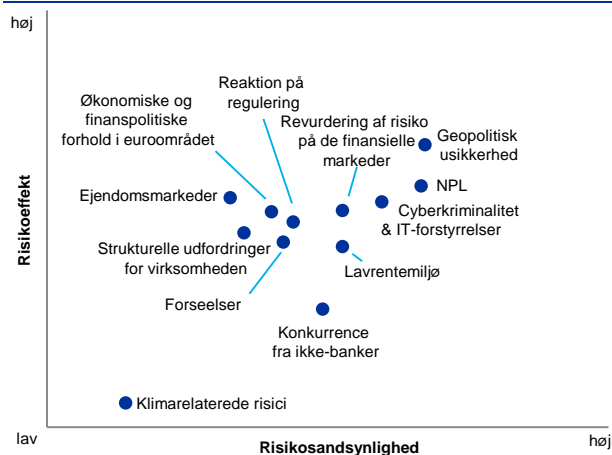
Identificeringen og vurderingen af de risici, som enhederne under tilsyn er konfronteret med, er afgørende for et godt resultat af tilsynet med bankerne. Risikoanalysen udgør også grundlaget for defineringen af de tilsynsmæssige prioriteter, der er en del af den regelmæssige strategiske planlægning.

ECB Banktilsyn foretager hvert år en risikoidentificering og -vurdering i tæt samarbejde med de kompetente nationale myndigheder. Analysen bygger på input fra en lang række bidragsydere, herunder de fælles tilsynsteam og horisontale mikro- og makroprudentielle funktioner. Den tager også højde for information, der kommer frem under drøftelser med bankerne og andre relevante myndigheder.

2 SSM's risikokort for 2019

De vigtigste resultater af risikovurderingen vises i SSM's risikokort (se figur 1). Kortet viser de vigtigste risikofaktorer, som påvirker banksystemet i euroområdet over en to- til treårig tidshorisont. Samtidig vises det, hvor sandsynlige de er, og hvilken effekt de har. Risikofaktorerne bør ikke betragtes enkeltvis, idet de kan udløse eller forstærke hinanden. Risikokortet for Den Fælles Tilsynsmekanisme (*The Single Supervisory Mechanism – SSM*) viser et samlet billede af euroområdet, hvor kun de vigtigste risikofaktorer fremhæves. Det har ikke været tanken, at det skal vise en udtømmende liste over alle risici, som bankerne under tilsyn er konfronteret med.

Figur 1
SSM's risikokort for 2019

Kilder: ECB og de kompetente nationale myndigheder

De tre mest fremtrædende risikofaktorer, som påvirker banksystemet i euroområdet, er: geopolitisk usikkerhed, beholdningerne af misligholdte lån (*non-performing loans*, NPL) og en mulig opbygning af nye NPL samt cyberkriminalitet og IT-forstyrrelser. Herefter kommer revurdering af risiko på de finansielle markeder, lavrentemiljøet og bankernes reaktion på regulering.

Sammenlignet med 2018 er de risici, som stammer fra de økonomiske og finanspolitiske forhold i euroområdet, blevet væsentlig mindsket. Dette skyldes overvejende den gunstige konjunkturudvikling. Samtidig er den geopolitiske usikkerhed og risiciene i tilknytning til revurdering af risiko på de finansielle markeder blevet større. Fremskridt inden for digitalisering øger risiciene i relation til bankernes forældede IT-systemer og cyberangreb.

3 De vigtigste risikofaktorer

Geopolitisk usikkerhed udgør en voksende risiko for de globale finansielle markeder og de økonomiske udsigter internt i euroområdet. Den politiske usikkerhed er i nogle lande i euroområdet steget den senere tid. Hvad angår brexit, er den endelige udformning af overgangs- og udtrædelsesaftalerne endnu ikke på plads. Banker og tilsynsmyndigheder er nødt til at fortsætte deres beredskabsplanlægning og -forberedelser, hvor de tager højde for alle mulige scenarier. De brexitrelaterede bekymringer omfatter en lang række risici, som fx risici i tilknytning til forretningsvidereførelse, overgangsrelaterede risici, videreførelse af kontrakter, risici i tilknytning til regelarbitrage på grund af nationale forskelle i lovgivningen eller risikoen for makroøkonomiske konsekvenser. Risikoen for en væsentlig forstyrrelse af adgangen til finansielle tjenesteydelser i euroområdet er begrænset, men en mulig fragmentering af den finansielle sektor kan mindske effektiviteten. Hertil kommer, at bekymringerne om den øgede handelsprotektionisme er blevet større. Selvom den hidtil indførte told bør få en ret begrænset direkte makroøkonomisk effekt på euroområdet, vil enhver optrapning af handelsstridighederne indebære en væsentlig risiko. Endvidere vil den negative udvikling i nogle af vækstøkonomierne kunne få en negativ indvirkning på de makroøkonomiske forhold eller de finansielle markeder i euroområdet. Endelig indebærer risikoen for en reguleringsmæssig fragmentering på verdensplan yderligere sårbarhed.

Trods de senere års betydelige forbedring af aktivkvaliteten giver det **høje NPL-niveau** fortsat anledning til bekymring om et stort antal institutter i euroområdet. Som led i NPL-vejledningen skulle banker med et højt NPL-niveau indgå en aftale om strategier for håndteringen af NPL-beholdningerne. Dette arbejde har indtil videre ført til betydelige fremskridt med hensyn til at nedbringe NPL. De signifikante institutters NPL-andel faldt således fra 8 pct. i 2014 til 4,9 pct. i 4. kvartal 2017. På nuværende tidspunkt er det samlede NPL-niveau dog stadig alt for højt i forhold til internationale standarder. En yderligere indsats er derfor nødvendig for at sikre, at der i tilstrækkelig grad er taget hånd om NPL-problemet i euroområdet. Store NPL-

beholdninger virker begrænsende på bankernes balancer, rentabilitet og kapital.¹ Derfor er et af det europæiske banktilsyns vigtigste prioriteter at nedbringe andelen af "nedarvede" NPL, hvilket også indbefatter overvågningen af bankernes fremskridt med nedbringelsen.

Hertil kommer, at den løbende søgen efter afkast kan **øge muligheden for opbygning af nye NPL**. Bankerne i euroområdet har indberettet lempeligere kreditvilkår for boliglån til virksomheder og husholdninger i 1. kvartal 2018.² Långiverne synes endvidere at være ved at vende sig mod mere risikable sektorer. Den lånefinansierede långivning i euroområdet steg betydeligt efter det bratte fald, der blev registreret under den globale finansielle krise, med "cov-lite-lån" (som giver udlåner mindre sikkerhed) svarende til ca. to tredjedele af lånevolumen. Nogle banker i euroområdet indberetter desuden en kraftig vækst i usikrede lån til husholdninger.

Cyberkriminalitet og IT-forstyrrelser udgør en voksende udfordring for bankerne, hvilket understreger nødvendigheden af, at de investerer i IT-systemer. Bankerne er under et stigende pres for at modernisere deres centrale IT-infrastruktur med henblik på at optimere deres strukturer, nedbringe omkostningerne, forbedre kvaliteten af kundernes oplevelse og øge deres effektivitet, men også for at kunne konkurrere med fintech/bigtech-virksomheder. Bankerne er endvidere konfronteret med et stigende antal cybertrusler. Cyberhændelser kan føre til økonomiske tab. De kan få yderligere indirekte konsekvenser og endda have en systemisk effekt. Ingen signifikante institutter har dog hidtil indberettet større hændelser. I nogle tilfælde var dele af bankernes interne systemer dog kompromitteret i et stykke tid, inden en indtrængen blev opdaget – en situation, der kunne have givet ubudne gæster med ondsindede hensigter mulighed for at gøre betydelig skade.

Risikoen for bratte og betydelige **revurderinger af risiko på de finansielle markeder** er steget siden sidste år. Den globale søgen efter afkast er fortsat og understøttes af den økonomiske højkonjunktur og de gode økonomiske udsigter på globalt plan samt rigelig likviditet. Dette har medført yderligere stigninger i værdiansættelserne af aktiver, der er spændt til det yderste i visse markedssegmenter, navnlig på det amerikanske aktiemarked. Samtidig er risikopræmierne fortsat komprimerede. Markedsuroen i februar 2018 i forbindelse med den kraftige stigning i volatiliteten på amerikanske aktier viste, hvor følsom stemningen på markederne er for tiden, men også markedets evne til at tilpasse sig hurtige korrektioner. Dette blev også synligt, da der var spændinger på det italienske statsgældsmarked, som blev udløst af et politisk pres i Italien i maj 2018, og som smittede af på visse statsobligationsrenter i euroområdet og bankernes aktiekurser. Større geopolitiske risici kan få risikoen for en potentiel revurdering af risiko til at stige. Bankerne ville primært blive påvirket gennem deres beholdninger af instrumenter, som indregnes til dagsværdi, kravene til sikkerhedsstilling og omkostningerne ved at skaffe kapital eller likviditet. Revurderinger af risiko kan dog

¹ Nærmere oplysninger om den negative effekt af NPL på bankernes udlån findes i [Guidance to banks on non-performing loans, ECB, marts 2017](#).

² Se [undersøgelsen af bankernes udlån i euroområdet](#).

også medføre anden runde-effekter gennem en negativ påvirkning af den makroøkonomiske og finanspolitiske situation i euroområdet. I ekstreme tilfælde, fx hvis en større revurdering af risiko falder sammen med andre større begivenheder, vil den også kunne true **centrale modparters solvens** og derved udgøre en systemisk risiko.³

Flere år med **lave renter** har lagt pres på bankernes rentemarginaler og udløst ændringer af deres kunders adfærd, hvilket påvirker bankernes balancestruktur.⁴ Selvom bankerne i euroområdet samlede nettorenteindtægter har været forholdsvis upåvirkede det seneste år, faldt nettorenteindtægterne i banker med bestemte forretningsmodeller betydeligt. De samlede nettorenteindtægter ventes at stige i 2019 og 2020 som følge af både en vækst i volumen og stigende marginer. Mange signifikante institutter forventer dog, at avancerne forbliver lave de næste par år.

Da de fleste af de **lovgivningsmæssige initiativer** efter krisen nu er ved at være afsluttede, er tempoet i det lovgivningsmæssige reformarbejde aftaget noget. Der er dog stadig nogle regler, som skal gennemføres i EU-lovgivningen. Selvom den lovgivningsmæssige usikkerhed er blevet mindre, er der stadig behov for, at bankerne tilpasser deres forretningsmodel yderligere for at kunne drive virksomhed under de nye forhold. En strammere regulering bidrager til at sikre et modstandsdygtigt og stabilt banksystem på mellemlangt til langt sigt. På kort sigt kan det dog blive en udfordring for bankernes rentabilitet og udgøre en risiko for banksektoren, hvis banker fx ikke tilpasser sig i rette tid eller udsætter strategiske beslutninger eller investeringer.

De **økonomiske vækstudsigter** er blevet væsentligt forbedrede i euroområdet, hvilket understøtter nedbringelsen af risici for banksektoren. Selvom den økonomiske vækst ventes at fortsætte på mellemlangt sigt, udgør udsigterne til en lav potentiel produktionsvækst en øget sårbarhed, i takt med at manglen på arbejdskraft og produktionsbegrænsninger kan lægge en bremse på den nuværende opsving, og der bør sættes yderligere gang i gennemførelsen af strukturelle reformer i landene i euroområdet. I gennemsnit er **holdbarheden af den offentlige sektors gæld** blevet bedre i euroområdet, hvilket hovedsagelig er et resultat af stigningen i BNP. På trods af den nuværende konjunkturopsving er der stadig store ubalancer i beholdningerne i flere lande, hvilket gør dem sårbare over for en potentiel revurdering af statsgældsrisiko.

Udlån til **beboelsesejendomme** er fortsat en vigtig aktivitet for bankerne i euroområdet og udgjorde ca. 40 pct. af euroområdets BNP i 2017. På euroområdeplan har udviklingen i denne form for udlån været stabil siden sidste år. Trenden har endda været marginalt positiv. Enkelte sårbarheder efterlader dog nogle banker i euroområdet eksponeret mod risici. I mange lande i euroområdet har låntagere på det seneste haft tendens til at bevæge sig i retning af kortere rentebindingsperioder. Det flytter renterisikoen over på låntagerne, og det øger

³ På dette års risikokort er risikofaktoren "modpartssolvens" slået sammen med "revurdering af risiko på de finansielle markeder".

⁴ Eksempler på en udvikling, der er ved at ændre billedet af bankernes eksponering mod rentebevægelser, er skiftet fra tids- til anfordringsindsud, flere tidlige tilbagebetalinger af boliglån og huskøbernes præference for faste frem for variable renter.

bankernes kreditrisiko, når låntagernes renteudgifter stiger. Hertil kommer, at låntagernes høje eller stigende gældsætning skaber tvivl om deres evne til at betale tilbage, når konjunkturerne vender. Belåningsgraden er fortsat høj, hvilket fører til potentielt store tab i tilfælde af misligholdelse. En vis lempelse af kreditstandarderne for så vidt angår belåningsgraden og gældsserveringsgraden på nye lån kan have resulteret i en højere kreditrisiko.

SSM-bankerne er eksponeret mod en række yderligere risici, som kræver tilsynsmæssig kontrol:

- **Risiko for forseelser:** Selvom tabene i forbindelse med adfærdsrisiko udviste en faldende tendens, var antallet af hændelser på dette område højere i 2017. Kombinationen af en strammere databeskyttelseslovgivning og den løbende søgen efter afkast kan måske føre til flere af disse hændelser.
- **Strukturelle udfordringer for virksomheden** henviser til strukturelle svagheder i SSM-bankernes forretningsklima, samt bankernes uflexible omkostningsstrukturer, som påvirker deres effektivitet negativt. Euroområdet banksystem er stadig ikke fuldt integreret. Dette kan skabe hindringer for grænseoverskridende konsolidering eller den optimale allokering af kapital og likviditet samt forhindre bankerne i euroområdet i at opnå den fulde fordel ved stordrift, med ulige vilkår både inden for EU og internationalt som resultat.
- **Konkurrencen fra ikke-banker** er stigende, i takt med at fintech-virksomheder, forsikringselskaber og andre virksomheder træder ind på udlånsmarkedet. Indvirkningen på udlånsmarginale synes dog indtil videre at være begrænset og forventes at forblive på et lavt niveau i løbet af risikovurderingsperioden. En potentielt større konkurrence fra bigtech-virksomheder (dvs. store teknologivirksomheder med adgang til enorme kundedatabaser og kapacitet til at blive en del af den finansielle sektor) giver også anledning til bekymring.
- **Klimarelaterede risici** udgør ikke nogen trussel for den finansielle stabilitet i euroområdet på kort sigt. Bankerne kan dog blive påvirket indirekte, men ikke desto mindre betydeligt, af hyppigere og alvorligere tilfælde af ekstreme vejrforhold eller af den igangværende overgang til en lavemissionsøkonomi. Vejrfænomener kan forårsage ødelæggelser inden for erhvervssektorer, som bankerne er eksponeret mod (fx landbruget), eller ødelægge deres sikkerhedsbeholdninger. Overgangen til en lavemissionsøkonomi kan eventuelt påvirke visse økonomiske sektorer (fx virksomheder, som beskæftiger sig med fossilt brændstof, energiintensive sektorer, forsyningsvirksomheder, transport- og byggefirmaer). Bankerne er derfor nødt til at træffe passende foranstaltninger til at styre deres eksponering mod disse sektorer.

© Den Europæiske Centralbank, 2018

Postadresse 60640 Frankfurt am Main, Tyskland
Telefon +49 69 1344 0
Websted www.bankingsupervision.europa.eu

Alle rettigheder forbeholdt. Kopiering til uddannelsesformål eller i ikke-kommercielt øjemed er tilladt, såfremt kilden angives.

For så vidt angår terminologi og forkortelser henvises til [SSM Glossary](#).